

BUITEN

25^E JAARGANG N^O. 50

ZATERDAG 12 DECEMBER 1931

Foto C. J. Steenbergh

LUCHTWORTELS IN HET PARK VAN „HUIZE QUEEKHOVEN” BIJ BREUKELEN

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT	INHOUD
DE FAMILIE HOLT, DOOR SUZAN GLASPELL (I) . . .	BLZ. 590
DE BUITENPLAATS „QUEEKHOVEN” NABIJ BREUKELLEN (GEÏLL.), DOOR L. SPRUIT . . .	BLZ. 589, 592—596
VAN VERBORGEN SCHATTEN, DOOR J. R. W. SINDINGHE	BLZ. 593—594
SINT LUCIA, DE LICHT-BRUID VAN DEN JOELTIJD (GEÏLL.), DOOR D. J. VAN DER VEN.	BLZ. 594—597
GLETSCHERSAGEN UIT HET LOETSCHENDAL (I. HET GLETSCHERMEER) (GEÏLL.), DOOR J. SIEGEN	BLZ. 596—598
APHORISMEN DOOR M. W. B.	BLZ. 598, 600
IETS OVER REGELIO-CYCLUS-IRISSEN (GEÏLL.), DOOR L. S.	BLZ. 598—599
HAZENLEED, DOOR H. E. KUYLMAN	BLZ. 599—600
MICHEL ADRIAANSZ. DE RUYTER EN ZIJN GEZIN, NAAR HET SCHILDERIJ VAN JURRIAAN JACOBSON, (1662) IN HET RIJKSMUSEUM (ILL.)	BLZ. 600

*Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.*

DE FAMILIE HOLT

DOOR SUSAN GLASPELL

HOOFDSTUK I

GOED”, zeide Harriette tot zichzelf, toen Verheiden in de gele stationsbus stapte en wegreed. Zij mocht den jongen Hollander wel, want hij hield van planten, maar hij was een der tuinlieden van haar vader en zij wenschte, dat haar moeder zou ophouden met hem te sturen. Haar moeder scheen het een beetje ongepast te vinden, dat zij zelf in haar tuin werkte en als zij zeide: „Ik doe het graag”, dan antwoordde haar moeder gewoonlijk: „Maar, lieve kind, je behoeft het toch niet te doen” — twee zienswijzen, die niet nader tot elkander schenen te komen.

„Verzoeken geen bloemen”, had zij lachend gezegd, toen haar moeder haar vertelde, dat zij bloembollen zou sturen van de nieuwe zending, die haar vader ontvangen had.

„Maar, schat, ik vind het prettig om dat te doen”, had haar moeder geantwoord, waardoor de verhouding weer werd omgedraaid, want, als zij nu antwoordde: „U behoeft het toch niet te doen”, dan zou Harriette weer in de oppositie schijnen te zijn.

Wat Blossom wenschte (het is hopeloos om te trachten den naam te ontwijken; zelfs wanneer men over haar spreekt, kan men haar geen Harriette noemen, want niemand had haar ooit zoo genoemd, behalve de man, die haar gedoopt had en die was dood), dat was haar eigen tuin. Zij groeide op te midden van de kostbare bloemkwekerij van haar vader en zij hield ervan als van een park. Als zij trachtte iets te doen, dan waren de tuinlieden of ontstemd, of verdrietig. Het was niet leuk om dingen te doen onder de oogen van vakmensen, die alle fouten opmerken. Daardoor was deze tuin, toen zij hem een paar jaar geleden aanlegde, even nieuw voor haar, alsof zij nooit te voren een bloem gezien had. Er moest gewerkt worden, maar, daar zij nooit gewerkt had, was het meer een ontspanning.

Verheiden had niet goed gevonden wat zij gedaan had. „Het wordt beter geoordeeld”, zeide hij in zijn voorzichtig Engelsch, „om de bloemen in groepen te planten”.

„Dat weet ik”, had zij toegegeven, „Zoo hoort het, maar ik wilde nu eens iets doen, dat niet zoo behoort”.

Verheiden vond het niet behoorlijk, dat zij erover sprak om iets te doen, dat niet behoorde. Hij keek naar een hooge, trotsche delphinium, die zij tusschen de irissen had geplant, omsloten door de lange bladeren. Hier en daar had zij zulke dingen gedaan — als een experiment, voor de grap, om te zien, hoe het zou staan. Slechts hier en daar, want zij wist,

dat het groepeeren juist was, zoodat haar tuin niet veel verschilde van het werk van iemand, die op maatschappelijk gebied experimenteert en een weinig van het gewone afwijkt, maar zich in hoofdzaak aan het oude houdt.

„Word je er nooit moe van, om de dingen op de juiste manier te doen?” vroeg zij. „Altijd maar de juiste methode?”

„Het is de beste manier gebleken”, zeide hij. „Reden, waarom vader zijn loon zal verhoogen”, dacht zij.

„Het ziet er wel aardig uit”, gaf hij toe, „alsof de delphinium in een vaas stond.”

„Ja!”

„Maar”, ging hij met geduldige strengheid voort, „wat goed is voor de irissen, is nog niet goed voor de delphinium en daarom kunt u ze niet bij elkander zetten. Ieder moet zijn eigen plaats hebben”.

Het kon haar vader wel zijn, zoodat deze kon spreken over maatschappelijke klassen. Daar zij altijd haar eigen plaats had gehad, vond zij het prettig, om eens iets op een andere plaats te zetten.

„Ik zal eens zien, hoe het wordt”, zeide zij.

„Ja, we zullen afwachten”, meende hij, alsof hij precies wist, wat er gebeuren zou. Omdat hij belang stelde in iets wat hij veroordeelde, was zij vriendelijk tegen hem en liet hem de rozen begieten; dat vermoeide haar.

Hoewel zij een tuin wilde hebben, die geheel van haar was, zonden haar ouders een tuinman en soms werd zij moe en was dankbaar voor de hulp.

„Zoo wordt dat dus gedaan”, dacht zij, terwijl zij de slang opborg en bloemen plukte voor de vazen; kamperfoelie, die zoo heerlijk rook — zij hield ze tegen haar gelaat en de wereld scheen plotseling wijder en vrijer. Dingen kwamen tot haar; wat voor dingen? Alsof deze geur haar verbond met allen, die ervan hielden om kamperfoelie te ruiken. Zij hield de bloemen zoo en dacht een oogenblik aan de menschen, die nooit meer kamperfoelie zouden ruiken.

Van den tuin uit zag men den achterkant van het huis. Dit was de meest geschikte plaats voor den tuin, want hier waren terrassen en beschutte plekken. Egoïstisch misschien om je tuin niet te laten zien, maar haar vader liet den zijnen wel zien en dus had de familie genoeg gedaan. Dezen tuin kon zij voor zichzelf houden. Er waren tuinen om te laten zien en tuinen, die een weinig verborgen waren — rijke en zelfbewuste tuineigenaars en andere, die niet zoo zeker waren, maar van hun tuin hielden.

Terwijl zij zoo naar het vierkante, steenen huis keek — hoewel het niet langer vierkant was, want zij hadden naar behoefte bijgebouwd, verknoeid misschien, zoodat iemand iets verknoeit, wanneer er eischen gesteld worden — wenschte zij, dat Lincoln niet zou vasthouden aan den naam „Holt's Zotheid”. (Harriette, die Blossom genoemd werd, was ook mevrouw Lincoln Holt). Misschien heeft iedere stad wel de een of andere zotheid en Lincoln's grootvader had de stad hiermede bedacht. Het zag er niet uit als een zotheid — een flink huis, maar grooter dan hij kon bekostigen, zoodat hij het weer kwijt raakte, kort nadat hij het had betrokken. Toen zij en Lincoln een huis zouden gaan bouwen, was Holt's Zotheid weer te koop en hij had er plezier in om, als een Holt, in Holt's Zotheid te kunnen wonen. „Kom naar Holt's Zotheid om een cocktail te halen”, placht hij te zeggen en daarom noemden al hun vrienden het huis bij dien naam. Hij had een cocktail uitgevonden, die ook „Holt's Zotheid” genoemd werd.

Zij liep het schelpenpad op naar de veranda. Haar moeder, die uit Zuid Carolina kwam, noemde het de galerij en de veranda's waren als de diepe galerijen van de huizen in Charleston, beneden, boven, over de geheele breedte van het huis — zij gebruikten er vaak het middagmaal.

Naast de achtervestibule was de kleine kamer, waar zij de bloemen arrangeerde. Zij deed rozen in de wijde, blauw-aarden vaas en de lelies met de lange stelen — roode en witte — in een hooge, bleekgroene kan, die gemaakt was door de bergbewoners van Noord Carolina. Zij zette wat van de kamperfoelie in een zilveren vaas, zoodat het zilver door het overhangende wit en groen heen schitterde. Daar hield zij van — wit en zilver en het elegante groen. De kamperfoelie moest nu, na een lang en eenigszins nederig bestaan, een zilveren vaas hebben. Terwijl zij er met genoegen naar keek, dacht zij erover na, dat dit misschien het genot was van menschen, die werkelijk dingen konden doen, konden schilderen of schrijven — combineeren, dingen bijeenvoegen,

zoodat zij mooi werden en een eigen beteekenis kregen. Zij wenschte, dat zij zooiets kon doen, want dan zou zij meer begrijpen en meer vertrouwen hebben om te zeggen, wat zij dacht. Het scheen, dat zij slechts dan vertrouwen had, wanneer zij alleen was. De moeilijkheid was, dat verondersteld werd, dat zij het niet voelde en hoe dan ook, zij had niet de zeggingskracht om te zeggen, dat zij het wel voelde.

In den tuin had zij zich gelukkig gevoeld en iets van dat geluk bleef haar bij onder het overpeinzen, want, toen zij de hooge trap opliep, neuriede zij, zonder dat zij wist waarom: „It's a long way to Tipperary — it's a long way to go”.

Zij was warm en vuil, zij rook naar kunstmest en kamperfoelie. Zij zou een bad nemen. Maar zoodra zij frisch en schoon was, zou zij vergeten hebben, hoe goed het was om stoffig te zijn. Je kon nooit twee dingen tegelijk zijn, je kon alleen een herinnering hebben en spoedig was zelfs de herinnering vergeten. Kom, kom, zeide zij tot zichzelf, alsof zij iets van zich afzette, daarom niet getreurd! Er is genoeg om over te piekeren, zonder dat.

Terwijl zij haar hoofd na het bad flink masseerde — een hoofd werd zoo stoffig van tuinieren — en onder het wrijven heen en weer liep, zag zij zichzelf in den penantspiegel tusschen twee hooge ramen; zij stond stil, de armen in de groeske houding van masseeren en keek naar wat zij zag, alsof zij teleurgesteld was door iets, wat zij nog nooit tevoren gezien had.

Harriette was bijna dertig jaar oud, maar zij was er nooit aan gewend geraakt om er zoo uit te zien. Het scheen haar zelf niet, die haar in den spiegel aankeek. „Geen wonder, dat ik dien flauwen naam heb”, dacht zij.

Zij zou het moeilijk gevonden hebben om iemand te vinden, die de afkeuring zou hebben gedeeld, waarmede zij zichzelf bekeek. Verfrischt door het bad en met het haar in krullen door het masseeren, zag zij er niet uit als dertig en het scheen ook niet overdreven om haar Blossom te noemen — alleen maar liefkozend en nogal juist.

De zon, die door het raam aan de westzijde scheen, wierp een gouden glans op de verwarde krullen van haar dik, kort haar. Haar oogen waren even blauw als de delphinium, die zij kweekte, haar fijne neus was een beetje opgewipt als een bloem, die verlangt naar de zon, den dauw en de bijen; haar mond was gewelfd door de hand, die de bloemblaadjes vormde en op haar slanken hals stond haar klein, welgevormd hoofd, als een bloem op haar steel.

Zij kon den naam niet ontgroeien; zij noemden haar allemaal Blossom. Haar vader was ermede begonnen, toen zij in de wieg lag. Als Lincoln vóór haar huwelijk wel eens zeide: „Blossom, m'n Blossom!”, placht zij soms te zeggen: „Mijn naam is Harriette”. Maar ernst deed haar blanke huid nog meer kleuren en verleende aan haar oogen de diepte van beschaduwde blauw, zoodat hij haar dan aan het krulhaar trok en de zachte welving van haar mond kuste, totdat zij verder van den naam Harriette afstond, dan tevoren.

Maar Blossom voelde, dat haar naam Harriette was en dat er iets fout moest zijn aan haar, anders zou zij wel in staat zijn dien naam te kunnen handhaven.

Zij had het bijna opgegeven, want als zij protesteerde tegen Blossom, dan noemde haar man haar Pop of Poes; als er een naam erger was dan Blossom, dan was het Poes en erger dan er als een bloesem uit te zien, was de gedachte om op een pop te gelijken.

Maar zij was geen bloem of poes of pop, zij was een vrouw, die dacht en voelde. Zij was er nooit in geslaagd om iemand anders daarvan te overtuigen, dat moest haar fout zijn.

Zij wenschte, dat zij Lincoln kon doen begrijpen, dat zij een vrouw was, die dacht en voelde, maar als zij het probeerde, plaagde hij haar of kuste haar. Hij meende, — ongezegd —, dat de leelijke vrouw ernstig moest zijn. Hij scheen haar alleen te willen kennen als Blossom. Misschien was dat, omdat hij een dichter was; misschien waren dichters zoo. Haar man was de eenige dichter, dien zij kende, hoe zou zij het dus kunnen weten?

Maar Shelley dan? Hij scheen van een vrouw meer te verlangen, dan dat zij een bloesem, of een pop, of poes was. Blossom las in het geheim de verzen van Shelley, ofschoon zij den eveneens heimelijk gelezen Keats prefereerde. Hij was gemakkelijker te begrijpen. Zij las ook andere dichters, in de hoop, den dichter, met wien zij leefde, te begrijpen. Maar als zij met den dichter, met wien zij leefde, over het begrijpen van zijn verzen sprak — zelden en niet kort geleden — dan

lachte hij en zeide haar, dat zij ze niet behoefde te begrijpen. Ga nu maar wat spelen, zeide hij dan, of iets van dien aard.

Het scheen zelfs, alsof hij niet wenschte, dat zij hen begreep en zij was benieuwd te weten waarom, want hij had haar lief en als je lief hebt, wil je dan niet begrepen worden? Zij voelde het zoo, maar misschien was zij eenvoudiger, simpeler van verstand.

Zij ging naar de kast om een japon te krijgen, duwde een gebloemd rose jurk weg uit het gezicht, hield een lichtblauwe japon op, maar fronste de wenkbrouwen op het zien van de ruches en nam er een zachtgrijs toiletje uit, dat, aan den haak, niet aan den naam Blossom deed denken. Maar toen de japon van den haak af was en om Blossom's schouders hing, deed haar gelaat denken aan een bloem in den mist. Het was een eenvoudig en elegant toiletje en het deed goed uitkomen, dat Blossom leel slank was. Men zou nooit vermoed hebben, dat zij twee kinderen had.

Zij hoorde de kinderen nu en naar het raam gaande, zag zij hen beneden bij den vijver, dien hun vader voor hen had laten aanleggen, als troost ervoor, dat zij niet aan de rivier woonden, zooals hun grootvader. Zij zag Lincoln Jr. — gisteren was hij zes jaar geworden — en Paul, die vier was. Zelfs in haar gedachten wilde Blossom niet zeggen: „Arme, kleine Paul”, want, hoewel hij aan een kinderziekte had geleden en misschien nooit zoo zou zijn als zijn broer, wilde zij niet aan hem denken als aan „arme Paul”. Hij was Paul en zou zoo flink zijn als hij maar kon en zij zou hem helpen en hem niet met medelijden belemmeren.

Paul was bezig een klein vlot vrij te maken van een hindernis en riep Lincoln om hem te helpen. Zij wenschte, dat hij een oogenblik langer had volgehouden, want hij had het alleen kunnen doen en dat zou hem vertrouwen gegeven hebben. Lincoln liet den dam, dien hij aan het bouwen was, in den steek en maakte het vlot los. Goede jongen, dacht zij, hoewel zij wenschte, dat zijn vader nooit tot hem gezegd had: „Je moet leeren op te offeren voor je kleinen broer, want hij is niet zoo flink als jij”. Blossom hield niet van dat idee van opoffering, hoewel zij niet had kunnen zeggen waarom of liever, zij zou niet hebben willen weten waarom. Men mocht niet weten, dat het opoffering was, men moest weten, dat het liefde was en natuurlijk om te doen.

Daar beneden waren twee wezens, die haar nooit Blossom zouden noemen. Ook noemden zij haar niet Mammie of Mamsie; vanaf het begin hadden zij flinkweg Moeder gezegd. Zij keek naar hen. Zij zouden opgroeien en vrouwen en kinderen hebben. Zij keek nadenkend naar hen, zooals moeders doen kunnen.

HOOFDSTUK II

De zilveren klok op den schoorsteenmantel sloeg vier uur. Lincoln zou in een uur of zoo thuis zijn. Zij wenschte, dat hij de fabriek eerder zou verlaten. Zelfs haar vader moedigde dit aan en zeide, dat Sawyer zulk een goed assistent was, dat Lincoln als vice-president en bedrijfsleider er niet den geheelen dag behoefde te zijn. Maar hij was te nauwgezet om dat te doen, een koppige nauwgezetheid. Hij wilde op het werk blijven, omdat het zijn werk was, beweerde hij. Hij nam twee middagen vrij om golf te spelen, maar overigens was hij op de cementfabriek tot half vijf of vijf uur. Dan hoorde zij zijn roadster de oprijlaan opkomen, als een insect, dat te groot was voor den tuin. En als zij met iets anders bezig was en niet verscheen, hoorde zij hem roepen: „Waar is mevrouw?” en als hij de trap opkwam: „Blossom, waar is Blossom?”

Dan was hij gewoon om, zooals hij het uitdrukte, het vuil van de vlijt af te wasschen en als hij uit het bad kwam, dan vroeg hij: „Wat zijn de plannen? Zou ik tien minuten kunnen schrijven?”

„Anderhalf uur en langer, als je wilt. We kunnen wat later eten”.

„O, neen, literatuur moet zich naar het eten richten. Vergeet de verhoudingen niet, Blossom, vergeet de verhoudingen niet”. Hij was zelden ernstig tegen haar.

Toch bleef hij vaak langer dan anderhalf uur schrijven en mopperde dan op haar, omdat zij hem niet geroepen had. „Je weet heel goed, dat ik het huishouden niet in de war wil sturen”.

„Maar je stuurt het niet in de war”, pleitte zij dan.

„Wel, huil nu maar niet, Blossom. Ik weet, dat dat schrijven een ergernis is. Ik zal het opgeven, als je dat wilt”.

(Wordt vervolgd)

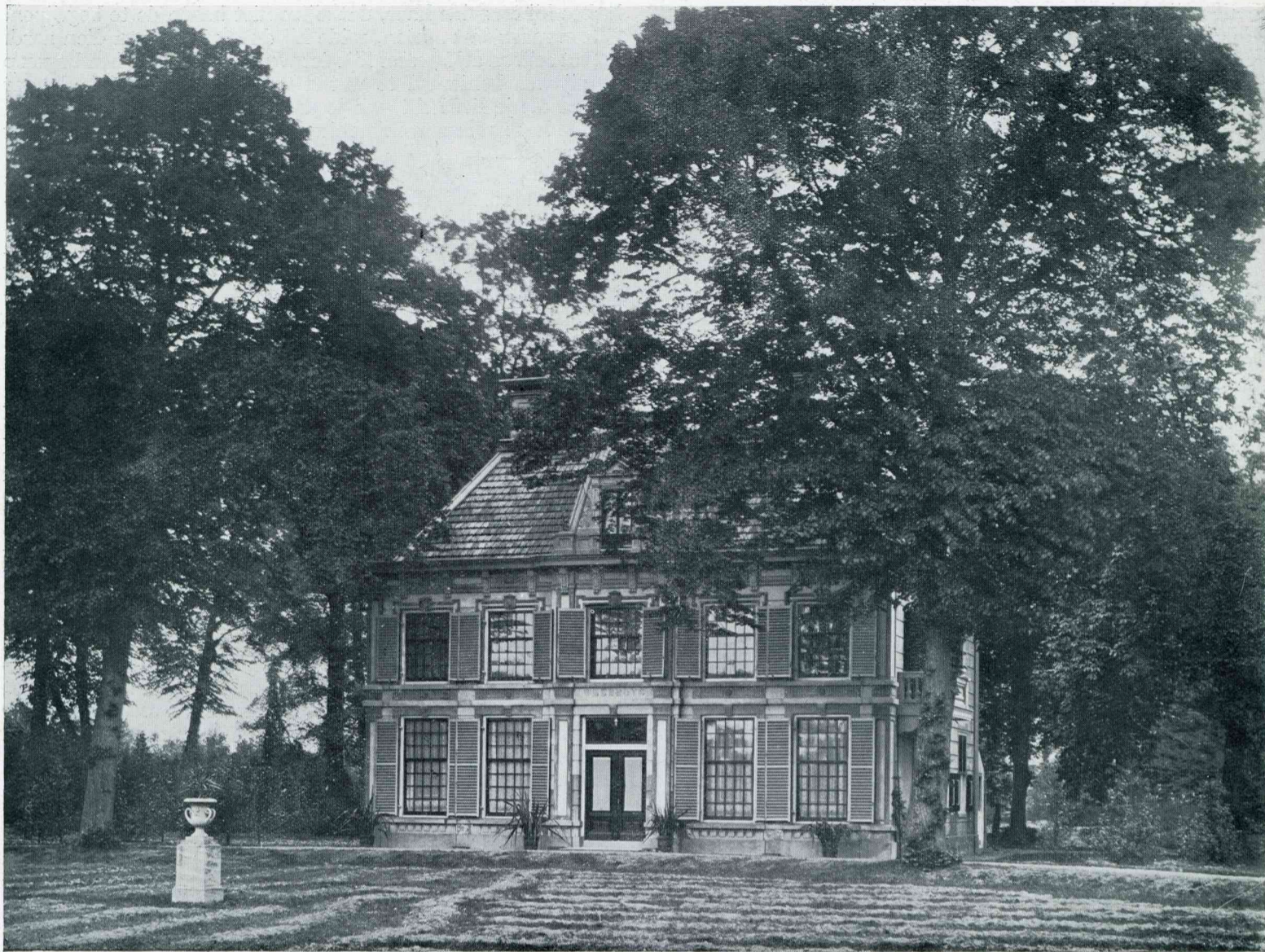

Foto C. J. Steenberg

„HUIZE QUEEKHOVEN”. VOORGEVEL

De Buitenplaats „Queekhoven” nabij Breukelen

DOOR L. SPRUIT

VAN het Zandpad even voor het dorp Breukelen, van Amsterdam af gerekend dus aan de linkerzijde van de Vecht, ligt de buitenplaats „Queekhoven”. Van den weg af gezien is het een vrij bescheiden woning, naar Franschen stijl wit gepleisterd en met hooge, smalle ramen uitzierend op den niet zeer grooten voortuin, geflankeerd door koetshuis en oranjerie. Twee sierlijke hekken geven toegang tot de bezitting, waarin men op het eerste gezicht niet een van de grootste en fraaiste lustverblijven van de Vechtstreek zou herkennen. — ☼ Zoodra men echter achter het huis het park en de tuinen betreedt, komt de schoonheid van deze oude bezitting duidelijk naar voren. Men vindt een park met waarlijk eeuwenoud geboomte, vijvers met karpers en gekleurde waterlelies, omzoomd door groepen zeldzame en uitheemsche heesters. Er is een rosarium in Italiaanschen stijl, een moderne rotstuint, borders vol snijbloemen, en tegen de oude bakstenen muurtjes die in de 18de eeuw de bezitting omgaven, kweekt men nu perziken. ☼ Achteraan in den tuin vinden wij de hoenderhof, volièrès vol uitheemsche bewoners, die zich hier zelfs tot broeden laten brengen, en de vele kassen met vreemde water- en andere planten, druiven en vooral orchideeën, waarvan hier de zeldzaamste soorten worden gekweekt. — Tenslotte heeft men dan van de boomgaarden uit een heerlijk wijd uitzicht op de velden met grazend vee. ☼ Het oudste gedeelte van den tuin dateert nog uit den Spaanschen tijd. Het waren de Spanjaarden die hier de kastanjeboom invoerden, en in het park van „Queekhoven” vinden wij nog een exemplaar uit dien tijd. Dit exemplaar, een van de oudste kastanjeboomen dus van ons land, heeft zich een groeiwijze eigen gemaakt die bij dit soort boomen hoogst zeldzaam is; de zware onderste takken n.l., die tot op den grond kwamen, hebben daar weer wortel geschoten en zoo nieuwe boomen

gevormd rondom den ouden boom. ☼ Van de zeldzame boomen die we hier vinden, noemen wij verder nog de *Taxodium Distichum*, de moerascypres uit Virginië. Deze vreemde gast voelt zich hier, door zijn gunstige plaats aan den rand van een diepen vijver, zóó goed thuis, dat hij, evenals in zijn vaderland, rondom zich een krans van luchtwortels als ademhalingsorganen heeft gevormd; in de grootte van deze luchtwortels overtreft hij zelfs nog het beroemde exemplaar in den botanischen tuin te Dahlem (bij Berlijn). ☼ Verder vinden wij een enorm exemplaar van den *Taxus baccata*, terwijl hier ook met veel succes Coniferen worden gekweekt op zwaren kleigrond, waarmee de eigenaar van „Queekhoven” het bewijs heeft willen leveren dat de Coniferen niet alleen, naar men algemeen meent, op zandgrond goed gedijen. ☼ Het bosch achter „Queekhoven” dateert dus uit den Spaanschen tijd; de tegenwoordige eigenaar heeft echter een gedeelte van dit oude bosch herschapen in het park met kassen en hoenderhof waarvan wij reeds eerder spraken. — In tegenstelling met de meeste oude tuinen in deze streek is hier geen spoor te bekennen van een tuinaanleg in den stijl van Lenôtre. Het bosch gaat direct in den modernen tuin over, en het is ongetwijfeld te wijten aan de vele veranderingen die de bezitting in de loop der eeuwen heeft ondergaan, dat van het werk van Lenôtre of zijn leerlingen hier niets wordt teruggevonden. ☼ Het huis dateert in ieder geval van vóór 1672; in dat jaar deden Condé's troepen een inval in de Vechtstreek en drongen door tot Sterreschans, vroeger „Starre-Schans” en zoo genoemd, omdat de Hollandsche troepen daar de Franschen tot staan brachten. ☼ Op hun tocht langs de Vecht verbrandden de troepen van Condé de meeste huizen, en dit lot trof ook „Queekhoven”. Alle papieren gingen bij dezen brand verloren, zoodat geen enkele vaste aanwijzing omtrent eigenaar, uiterlijk van het

Foto C. J. Steenbergh

ZAAL IN HUIZE „QUEEKHOVEN”

huis en tuinaanleg van vóór 1672 is bewaard gebleven. ☒ Tusschen 1672 en 1719 is het huis herbouwd, en zooals wij het afgebeeld vinden in het werk van Claes Bruin over de Vechtstreek (1719), was het toen een eenvoudig huis met een koepel. — In die jaren was er de jongenskostschool van den heer Pierre Mannoury gevestigd, waar de patriciërszonen uit den omtrek werden onderwezen en „met schoone plantagiën vergelustigd”. ☒ Zoowel het huis als de „plantagie” ondergingen sindsdien nog menige verandering. In 1795 werden de stallen verbouwd en in hetzelfde jaar of kort daarna ook het huis, dat toen naar den smaak van dien tijd wit werd gepleisterd en groote ramen kreeg. Een dergelijke verbouwing ondergingen in die jaren de meeste Vechthuizen. ☒ In 1836 is de heer Jans de Vries eigenaar van het huis, dat toen alweer eenige uiterlijke veranderingen had ondergaan, gezien de afbeelding uit dat jaar. Omstreeks 1860 werd het huis gekocht door den heer Matthes, vader van den tegenwoordigen eigenaar. „Queekhoven” werd toen in 1880 verbouwd in „Franschen stijl”, en verloor daarbij helaas wel wat zijn bekoring. Doordat de gevel hooger werd opgetrokken en men er niet in slagen mocht een harmonische oplossing met het dak te vinden, werd geen evenwichtig geheel verkregen; doch in zijn omgeving van hoogopgaand oud geboomte maakt het huis ook in den tegenwoordigen staat een indruk van kalme voornaamheid en past voortreffelijk in de zoo bijzondere sfeer van de Vecht. ☒ Toen de tegenwoordige eigenaar, de heer C. W. Matthes, na den dood van zijn vader het huis in 1917 betrok, heeft hij, behoudens enkele kleine verbeteringen, het uitwendige van „Queekhoven” vrijwel onveranderd gelaten. Stallen en oranjerie werden zooveel mogelijk in hun oorspronkelijken staat teruggebracht, en de tuin gemaakt tot het lustoord dat wij heden vinden. ☒ Het interieur van het huis werd echter geheel in ouden stijl ingericht, zonder dat echter een museum-sfeer werd geschapen, want alle kamers worden gebruikt en bewoond. Daar is de hooge, lichte tuinkamer met den halfronden uitbouw in den tuin en het wondermooie uitzicht op de bezitting; het Lodewijk XV-dames-

salonnetje met zijn kostbare wandbekleding van gele brocaat; de Renaissancekamer met donkere eiken betimmering en de Lodewijk XV-muziekkamer, die door hooge, lichte ramen uitziet over voortuin en Vecht. In de woonkamer vinden wij een kostbare collectie Japansche en Chineesche ceramiek, en in de wijde marmeren gang Oostersche en Westersche antiquiteiten in volkomen harmonie. ☒ Uit alle ramen echter dwaalt onze blik steeds weer over het eeuwenoude bosch, de vijvers en gazons en door den voortuin naar de onvergelyke, nog steeds Zegepralende Vecht!

VAN VERBORGEN SCHATTEN

DOOR J. R. W. SINNINGHE

ONMETELIJKE schatten liggen nog in Brabant begraven en wachten op den moedige die ze opgraaft. ☒ In het donkerste der bosschen, in het diepe zwiigen der heide en boven het roerlooze vlak der vennen, ziet men wel een stil vuurtje branden, dat uitdooft als men nadert. Daar gloeit de schat, zooals het volk zegt; maar de „duvel” bewaakt 'm, en wie zoo diep gegraven heeft, dat hij den schat reeds ziet glinsteren, dien draait hij den nek om. ☒ Bij het dorp Alfen stond eens een zeer oud kasteel, het Uilenkasteel, waarvan geen enkele steen op den anderen gebleven is; daar brandt nu de gele brem op de boomlooze heide. Een heidensch aanvoerder ligt er begraven, zijn soldaten gaven hem een ton gouds mee in zijn kist, goud geroofd uit kerken en rijke kloosters. ☒ En in de Witte Bergen bij Baarle rust nog steeds de Oorlogskas van louter gouden franken van Koning Albert van België; want de officieren die den schat begroeven, zijn allen door de kogels der Duitschers gevallen, eer ze den Koning bereiken konden. ☒ Ook in een der zwarte, peilloos-diepe, zompige moeren van Achtmaal, die in den zomer in den witten kring van wuivend wollegras zijn gebannen, ligt een onmetelijke schat. ☒ Velen hebben gepoogd haar te lichten uit het verraderlijke moeras, zelfs Napoleon met zijn soldaten, maar altijd tevergeefs. ☒

Foto C. J. Steenberg

GEVEL VAN DE ORANJERIE VAN HUIZE „QUEEKHOVEN“ AAN HET VOORPLEIN

Sint Lucia, de Lichtbruid van den Joel-tijd

DOOR D. J. VAN DER VEN

DE beide foto's, welke deze regelen verluchten ¹⁾, verplaatsen ons in gedachten naar het Scandinavische Noorden, waar de strenge winter maandenlang alle arbeid op het land onmogelijk maakt en menige boer, als zijn verre voorzaat uit de IJslandsche saga's, „stille op zijn hoeve zit". Het 's zomers in de blijheid van het dag-en-nacht schijnende zonnelicht uitstralende volksleven is nu als 't ware naar binnen gekeerd. Het wordt binnen de veilige omslotenheid van de eenzaam in het wijde winterland verloren liggende hoeven huiselijk verinnigd in de traditioneele gebruiken, zeden en gewoonten, welke juist in de donkere dagen voor Kerstmis getuigenis afleggen van nieuwe verwachtingen, van nieuwe hoop op terugkeerende zonneshijn en zomerwarmte! ☞ Een geheimzinnige tijd, de periode voor en na de midwinter-zonnewende, het keerpunt in de jaarlijksche wenteling van licht en duisternis, zomerdag en winternacht, waarin de komst van het nieuw geboren licht niet alleen dramatisch uitgebeeld wordt in de verschijning van de blanke lichtjesfee met den heiligen-naam St. Lucia, maar zelfs wordt geantdateerd . . . althans volgens onze hedendaagsche tijdrekening. ☞ Immers in den nacht van 12 op 13 December, den vermaarden Zweedschen „Lussinatten", wordt in de volksverbeelding het nieuwe licht geboren, dat de Tiroler in zijn „Luzienschein" vereert. Ook in Vlaanderen zegt menig rijmpje dat „Lucie maakt den langsten nacht" en de Walen zijn het in dit opzicht nu eens roerend eens met hun landsbroeders, want in hun koeterwaalsche brabbeltaaltje kennen zij vele spreuken, die alle verkondigen:

'Al' Ste Lucève les nutes
diskrèhèt mins d'kékè minutes'

wat in verstaanbaar Fransch luidt: of wel: „Sainte Lucie
,A la Ste Lucie les nuits Le plus court des jours
décroissent mais de quelques minutes' la plus longue des nuits'.

☞ En als een axioma verkondigt de Waalsche boer boudweg: „A la St. Luce le saut d'un epuce" wat in weinig parlementair maar boerenrecht Nederlandsch eveneens ons verzekerd wordt in:

„Als Sint Lucia 13 December komt, Lengen de dagen een vlooien sprong'.
☞ Was het wonder, dat de Germanen het Nieuwejaar lieten beginnen op den door hen gedachten kortsten dag, op 13 December, later gewijd aan St. Lucia, wier naam in verband gebracht werd met „Lux", licht, en die patrones werd voor de arme blinden? ☞ In Zweden denkt het eenvoudige landvolk den langsten nacht van het jaar nog altijd vastgesteld van 12 op 13 December en het gewaagt in zijn boeren-gezegden daarvan in: „Lussinatten ar svora lang". Bedenken wij nu, dat volgens de Juliaansche tijdrekening tegen het einde der 14e eeuw door verschuiving de midwinter-zonnewende met den St. Lucianacht samen viel, dan is het op meer dan één grond acceptabel, dat men in Zweden allerlei gebruiken,

1) Zie bladz. 597.

Tot men eens naar een overoud wijfje is gegaan, dat aan den anderen kant van de grens, in Loenhout woonde, en dat van „de Kunst" wist. Zij kon het zieke vee genezen, en door 't opzeggen van het St. Jans Evangelie de velden aflezen. ☞ „Neem twee schimmels" zei zij, „en laat hen met behulp van sterke koorden, in den nacht van St. Laurentius, de kist uit de diepte van het zwarte water trekken, maar geen enkel woord moogt ge daarbij uiten . . ." ☞ De paarden trokken, strak gespannen stonden de touwen, langzaam, o zoo langzaam ging het voorwaarts. Daar stak uit het water een hoek van de ijzeren kist op, met goud beslagen. ☞ Toen werd het geluk voor een der boeren te zwaar om alleen te dragen. Hij, die uit de diepte van zijn armoede elken nacht gedroomd had van hard goud, dat aan de houten tafel slaat met gullen klank, schreeuwde „wij zijn rijk, wij zijn rijk, wij zijn zoo rijk als de Koning". ☞ Over de heide klonk een schaterlach als de roep van een specht. ☞ Daar struikelde een der paarden, snel gleden de dieren achteruit de helling af en verzonken in het moeras; een dier kwam weer boven, het beklom den oever en draafde weg over de heide, zwart was het geworden als het moer. ☞ Ikzelf heb dit paard gezien zooals het voortjaagt over de heiden . . . eensklaps was het er, zwart als pek, uit zijn bek lilde schuim . . . en zijn oogen waren rood van bloed . . . achter de heuvels verdween het.

Foto C. J. Steenberg

„HUIZE QUEEKHOVEN". SCHOUW IN EEN DER VOORKAMERS

welke elders en ten onzent de 'Twaalfnachten' accentueerden, in het Scandinavische Noorden gebonden ziet aan den Lussinatten. ☼ Immers in Zweden werd eerst in 1753 de Gregoriaansche kalender aangenomen, bijna twee eeuwen nadat voor Frankrijk Karel IX in 1564 bepaalde, dat het nieuwe jaar op den 1sten Januari zou beginnen, in 1575 door Requesens hierin voor de Nederlanden gevolgd. ☼ Die komt van het nieuwe jaar wordt nog altijd in verschillende gewesten van Zweden — vooral in de omgeving van Göttenborg — dramatisch voorgesteld in de komst van een geheel in het wit gekleed meisje, dikwijls begeleid door zingende maagdekens, dat op haar loshangende haren een met klimopblad getooide kroon van klimbrandende kaarsen draagt. ☼ Van hoeve tot hoeve trekt er deze blijde stoet en overall worden de meisjes vriendelijk ontvangen in de laag-gezolderde 'Heldagsstugan' (Zondagsche

Foto C. J. Steenberg

„HUIZE QUEEKHOVEN." HOEK VAN EEN DER ACHTERKAMERS

kamer), waar de 'Julbord' met de drie-armige brandende waskaarsen aangericht staat onder de 'halmkronar' en de grond is bestrooid met geurig Jul-stroo, dikwijls afkomstig uit de laatste garve van den oogst. ☼ Wij zien hier een samengaan en een verweven zijn van oer-oude, uit verre voor-christelijke tijden stammende voorstellingen, met een althans in naam gekerstende heiligen-verschijning! Wij kunnen hetzelfde ook in menig Nederlandsch volksgebruik aanwijzen, waar heidensche rudimenten in liturgische handelingen nog dikwijls naspeurbaar zijn, zooals ik in latere bijdragen nog hoop te kunnen aantoonen. ☼ De verschijning van de licht-stralende Lussibrud accentueert den overgang van het gestorven in het herboren lichtjaar en waar wij dus haar zingende ommegang als een overgangsritus hebben te beschouwen, is het duidelijk, dat ook de zielen der overledenen in het ceremonieel worden betrokken. Voor hen in de eerste plaats staat er de 'Lucibord' aangericht, overladen met wonderlijk gevormde St. Lucia-koeken, Julbrod en 'Sakaka'. ☼ In Zweden zoo min als in Tirol, waar de Perchtentafel een analogie van de Lucibord is, gelijk de booze vrouw Perchta de daemonische antipode is van de liefelijke Lucia, staat er gedurende den besloten tijd van de mid-winterwende het zielebrood dag en nacht klaar voor de rondwarende dooden. Men stelde zelfs in den joeltijd de bedsteden beschikbaar voor de rondolende zielen en sliep 's nachts op het over den vloer gestrooide joelstroo, dat onder den joel-disch tot een kruis saamgevlochten was. Dat joelstroo schreef men vele goede krachten toe en het contact emede werd dus op allerlei wijze bevorderd. Wisschen ervan om vruchtboomen gebonden, maakten, dat men zich van een goeden oogst kon verzekeren, nesten vervaardigd uit joel-

stroo beschermen tegen berooving door marters en voorkomen het verloren gaan van buiten het nest gelegde eieren. ☼ Tot in het begin der 18e eeuw placht men in Zweedsche kerken joelstroo te spreiden, gelijk men in Engeland met hooi en biezen sommige kerken tooide. Carolus Linnaeus, die ons in zijn geschriften over de zeden en gewoonten van het Zweedsche platteland veel bijzonderheden heeft medegedeeld, zegt: 'In den Kerstnacht strooit men stroo op den vloer'. En het zelfde gebruik wordt ons door Also voor het Bohemerwoud bericht! ☼ Behalve het dorre stroo — hier en daar op het Zweedsche platteland vermengd met de geurige jeneverbestakjes — was het reeds bij den uitgang der middeleeuwen gebruik vertrekken in de midwinterwende tijd met groene twijgen te sieren, zooals we in 1494 uit Sebastiaan Brant's

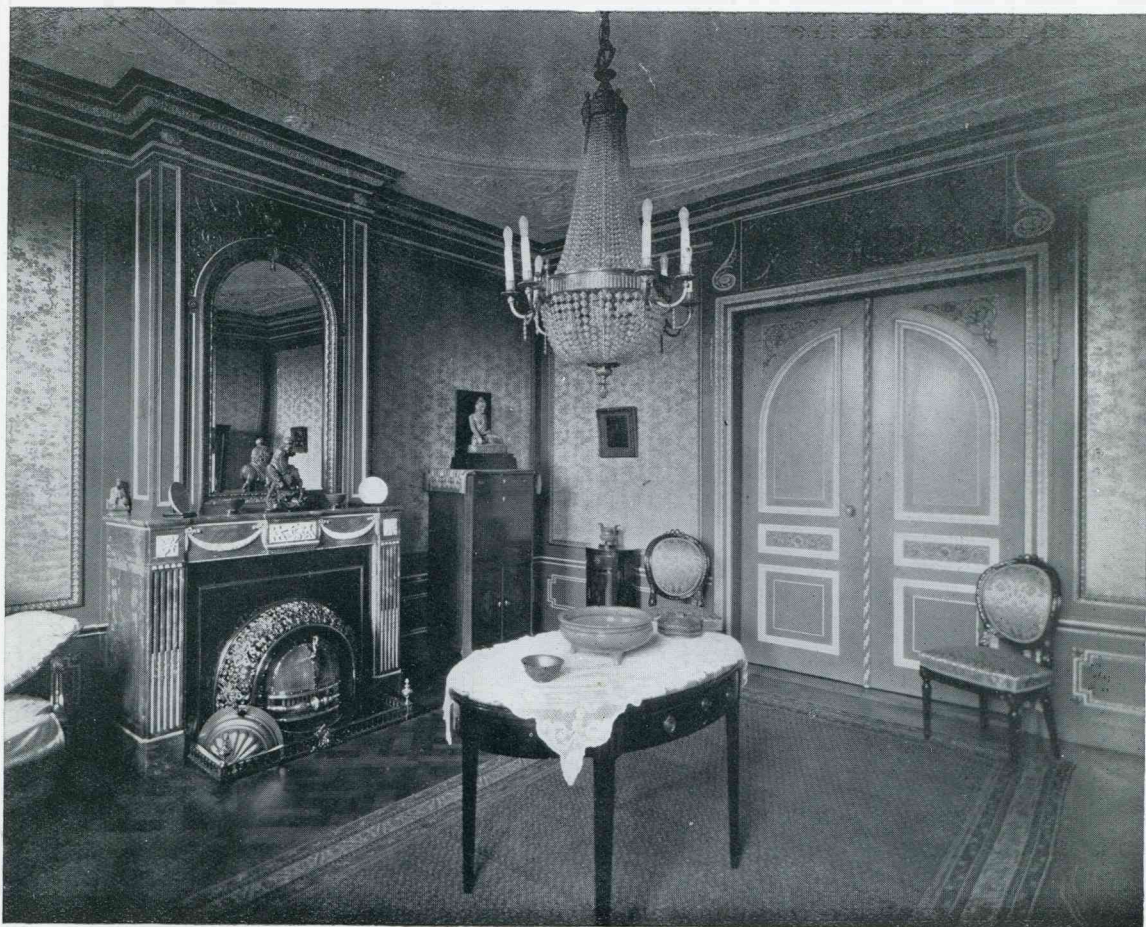

Foto C. J. Steenberg

„HUIZE QUEEKHOVEN." LINKER VOORKAMER

Narrenschiff vernemen en we in 1598 hooren uit de kanselredevoeringen, die Geiler von Kaisersberg te Straatsburg hield tegen het heidensche gebruik „Danreis in die stuben legen”. ☒ Zomersche varianten van het met „groene meien” tooien der kerkaltaren zouden we te kust en te keur uit het Limburgsche land kunnen geven, waar bijv. te Valkenburg tot in de 18e eeuw bij de bronkviering groene meien geplant waren als een afscheiding van het priesterkoor en zoo blijkt uit het maken van vergelijkingen, dat we in dit kerst- of joelstroo, evenals in den Meitak, als 't ware een offergave hebben te zien aan den geest der vruchtbaarheid, waarvan de magische kracht reeds in het stroo of de tak aanwezig wordt geacht, ja volgens sommiger opvatting een bewijs zou leveren voor de incorporatie van den vruchtbaarheidsgeest zelve in dat stroo of den tak, die ten onzent in voorjaars- en oogstriten nog een groote rol speelt, zij het ook, dat de magie verloren ging en de symboliek slechts in de van geslacht op geslacht overgenomen traditie zich kon handhaven. ☒ Een symbool van de aan de hoeve in wintertijd gebonden veld-vruchtbaarheid is ongetwijfeld ook de „Halmkrona”, de strooien halmenkroon, die in Dalarne ook „brudkrona” (bruidskroon) en „Taggkrona” (zolderkroon) heeten. ☒ Op afb. 1 zien we boven den feestelijken, St. Lucia toegewijde, Lussibord de kroon met het ruitvormige vlechtwerk hangen, die bij de minste luchtstroom trilt of zachtjes beweegt. Maar naast dit strooien baldakijntje hangt zoowaar de houten duif met de waaivormig gespleten staart, waarin wij het symbool herkennen van den Heiligen Geest in een gedaante, die we zoowel terugvinden bij de orthodoxe Grieken als bij de vrome katholieken in de Oostelijke Alpengebieden. ☒ In de Zweedsche joel-kamer hangen duif en kroon één geheel vormden, elders is het als in de Lüneburgerheide alleen de duif of als in Denemarken en Mecklenburg het „Deckengehänge” dat zich in de vervlakking der tijden heeft weten te handhaven. Maar de glorie van de joelkroon verbleekte en in de omgeving van Brunswijk werd zij opgehangen boven de eettafel in goed vertrouwen, dat daardoor de vliegen werden verdreven, net als bij ons op het eiland Marken, waar we in de ge vulgariseerde „vliegenkroon” van kleurig geknipt papier met den tooi van fijn-gevouwen „kerkeglazen” een zomersch variant signaleeren van de over heel Europa verbreide zoldering-versiersels, die in de Zweedsche „halmkrona” nog hun oorspronkelijk karakter van vruchtbaarheidssymbool in den joeltijd zuiver hebben behouden. Zoowel aan de zoldering als op de offertafel en den vloer vinden we in het joelvertrek attributen van agrarische vruchtbaarheid uitgestald in afwachting van de blijde incomste der Lussibrud, de personificatie van het nieuwe zonnelicht, waardoor de aarde weer nieuwe vrucht-

Foto C. J. Steenberg

GANG IN „HUIZE QUEEKHOVEN”

baarheid zal erlangen! ☒ De moderne tijd heeft in Zweden, waar de cultuurmensch, meer dan elders, nog zijn verfrischend contact blijft behouden met het landelijke leven, de wisseling van de jaargetijden sterker en feestelijker geaccentueerd, dan bijv. ten onzent. De donkerste tijd van het jaar is er altijd geweest — en hij zal het ook tot in de verre toekomst blijven, — vermooid en verinnigd met de Svenska Julfirandet. En de komst van St. Lucia opent de lange lange rij midwinterfeestelijkheden van den Yultid! De boeren eeren hun Lucia met koek en waslicht, de studenten vieren op hun „Nationen” uitbundig „Lussinatten”, waarbij het jongste meisje-studentje tot lichtbruid wordt uitverkoren en het vorige jaar hebben de Zweedsche Figaro's hun haar-kunst in dienst gesteld van het ideale St. Lucia-kapsel, waarbij de bekoorlijke Gudrun Jern met haar klimop- en hulst gesierde kaarsen-kapsel de zege mocht behalen. ☒ Niet overal echter wordt Lucia begeleid door een rei van blanke maagdekens . . . hier en daar is ze omstuwd door donkere, baardige gestalten, die heftig met knuppels slaan, met kettingen rammelen en op koehoorns toeteren. Het zijn de „Lussigubbar”, waarmede ongetwijfeld onze gemaskerde „Ouwe Sunderklazen” van Texel en onze „Amelander Oomes” heel nauw verwant zijn. Zij zijn de donkere gestalten, die we alom in midwintertijd de lichtende verschijningen van goede heiligen zien dienen als onze zwarte Pietermanknecht in dienstbaarheid staat tot Sinterklaas, en in den Elzas de roedezwaaiende Hans Trap het Kerstkindje volgt. ☒ Doch ook Sint Lucia zelve treedt niet overal even zachtzinnig op. Wanneer de offertafel voor de afgestorvenen niet volgens oud ritueel klaar staat, kan zij evenals Perchta woedend worden en den buik opensnijden van hen, die door haar in verzuim zijn gesteld en in het Oostelijk Alpengebied, evenals in sommige gewesten van Tschecho-Slowakije zien we St. Lucia rondgaan in de gedaante van . . . een geit, met als geitenhoeder „der Nikolo”. ☒ Wij zien hier de menselijke gestalten van de Zweedsche lichtpatrones vermooid in die van een Boheemsche geit! En daarmede komen we van de menselijke gestalte tot de ongetwijfeld oudere gedaante in diervorm waarvan de Scandinavische joel-bok alsmede

een der belangrijkste is. ☒ Doch over deze folkloristisch en mythologisch zoo buitengemeen belangrijke Kerst- of Yul-bok, vertel ik u over twee weken meer!

Gletschersagen uit het Loetschental

DOOR J. SIEGEN

I. HET GLETSCHERMEER

NIET ieder kent het gletschermeer, daar hoog boven op den kam van den kleinen Hockenhorn. Ver van het pad der menschen slaapt het ongestoord den ganschen langen winter in zijn bed van ijs onder het dikke sneeuw-

dek. Pas ver in den zomer, als beneden in het dal de korenaren beginnen rijp te worden, opent het meer op een warmen namiddag zijn groot, rond oog. Verbaasd kijkt het naar de zon aan den blauwen hemel, naar de tallooze bergtoppen, die het omringen, naar den steenkolos, die al duizenden van jaren naast hem de wacht houdt. Soms aanschouwt het een menschenkind, dat voorzichtig langs den smallen oeverrand voorbijgaat, alsof het vreesde het meertje aan te raken. Gelukkig, wie zich met heldere en reine oogen kan spiegelen in het blauw-groene, kristalheldere water. Want een gelukkige, vlekkelooze ziel glimlacht het gletschermeer vriendelijk toe, maar het verschuilt zich achter een floers als het een slecht mensch aanschouwt. ☼ Dit meertje is zelf een geheim en verbergt in zijn diepte wonderbare geheimen. Waar heeft het zijn helder water vandaan, daar hoog boven op den bergkam, waar de wind de sneeuwvlokken voortjaagt en waar geen bronnen ontspringen? Dat zouden ons de arme zielen kunnen vertellen, die in grooten getale in de diepte van het water rillen van koude, en weenen, zuchten en smachten naar verlossing. Door hun tranen wordt het meer gevoed, die maken het water zoo helder en zoo klaar, zoo zuiver en zoo rein. ☼ Eens waren die arme zielen vroolijke menschenkinderen, jonge mannen en meisjes, die nergens anders aan dachten dan aan lachen en schertsen, die dansten en pret maakten in de hutten op de alpenweiden en in de kleine houten huizen op de berghellingen en in het dal. Met hun mooie, maar valsche oogen lokten zij anderen naar de heimelijke bijeenkomsten en eetfestijnen, naar afscheidsfeesten op de alpenwei en danspartijen. Nu moeten zij, diep in het ijskoude water van het gletschermeer, tranen van boete en berouw schreien voor alle lichtzinnige woorden en looze blikken, waarmee zij eens anderen verleidden en bedrogen, en voor alle zweetdruppels, die op den dansvloer gevallen zijn. Pas als de laatste traan van berouw is gestort, zullen zij opstijgen uit het water in een helderen winternacht, om geheel gereinigd en gelouterd omhoog te zweven, over de sterren heen, glanzend gelijk deze, naar hun Schepper en Zaligmaker. ☼ Er zijn zielen in het gletschermeer wier tranen jaren lang vloeien moeten, misschien wel honderden van jaren. 's Nachts, bij helderen manschijn, stijgen zij op uit hun ijskouden kerker en reiken elkaar hun bleke handen voor een dans, eerst langs den smallen rand van het gletschermeer. Al langer en langer wordt de keten, dien zij vormen, tot hij den Kleinen en den Grooten Hockenhorn omspant. Geen vloer dreunt, geen muziek wordt gehoord, geen kreet

ST. LUCIA, DE LICHTBRUID VAN DEN JOELTIJD, KOMT MET DEN STOET DER ZINGENDE MAAGDEN IN DE BOERDERIJ

weerklinkt; alleen de tranen van de arme veroordeelde zielen vallen zonder ophouden neer op de sneeuw waar de ijzige koude ze in glinsterende kristallen verandert, in groote en kleine sterren. Dan neemt de keten weer af, ten slotte omringt hij alleen nog het gletschermeer en eindelijk daalt de laatste arme ziel weer neer in de geheimzinnige diepte. 's Morgens glinsteren de kristallen nog even in het gouden zonnelicht, dan verdwijnen ook deze laatste herinneringen aan den nachtelijken reidans. ☼ In stormachtige nachten worden de arme zielen door den huilenden wind voortgejaagd over de berg- en alpenweiden, het terrein van hun

KERSTAFEL MET ST. LUCIA-GEBAK, ZOALS DIE IN DE ZWEEDSCHE BOERDERIJEN WORDT AANGERICHT; OP DEN VLOER HET JOEL-STROO

vroegere zonden. De storm drijft hen langs de schuren en stallen, langs de berghutten, waar zij eens zwelgden in jeugdigen overmoed. Zij moeten een waarschuwing zijn voor de levenden en dezen toeroepen: „Houdt deuren en vensters gesloten, dooft de lichten uit, geeft op de dansfeesten, geeft u over aan uw schutsengel en overdenkt het einde aller dingen”. ☼ Eens op een avond was er een vroolijke bijeenkomst aan den voet van den Hockenhorn. Er was muziek, op tafel stond voor de gasten het beste dat keuken en kelder konden schaffen, alles moest goed in orde zijn, want ook van andere gemeenten zouden jongelui komen. ☼ In het kleine vertrek was het al gauw een hitte om glas te doen smelten, en de zweetdruppels drongen uit ieders poriën. Terwijl allen aan het dansen waren, ging opeens de deur open, en geluidloos als een gedachte kwam een witte gedaante over den drempel naar binnen glijden en ging op de bank bij de kachel zitten, rillend en huiverend van koude en al maar jammerend: „O, wat heb ik het koud, wat heb ik het koud, en ik moet vanavond nog verder, de hoogste bergen op!” ☼ Meteen werd het in de dampend heete kamer zoo kil als binnen in een gletscher, zoodat het zweet verstarde op de van angst verbleekte gezichten en ieder van koude beefde en klappertandde. ☼ Het was een arme ziel uit het gletschermeer, die de jonge menschen aan den lijve wilde laten voelen, welke pijnen hun te wachten stonden als zij doorgingen met feestvieren. ☼ Dien avond ging het gezelschap dan ook spoedig uiteen! ☼ Men wilde deze gebeurtenis eerst geheim houden. Maar het duurde niet lang of ieder wist ervan en zoo kwam het dat er op een goeden dag hardop over gesproken werd, bij helder licht en midden op het marktplein. Een soldaat kwam het gebeurde op die manier ook ter oore; hij, pas uit den vreemde teruggekeerd, was niet zoo lichtgeloovig als zij, die hun heele leven in het dal hadden doorgebracht! Hij besloot de zaak eens goed te onderzoeken. ☼ Op een mooien morgen begaf hij zich op weg naar het gletschermeer; op zijn sjakoo wapperde de vee-renbos en over zijn schouder droeg hij zijn geweer. Zoo kwam hij aan het meertje, dat de vorstige nachtwind met een ijsfloers had bedekt. Hij nam de geweer-kolf in zijn rechterhand; zijn linkerhand legde hij op zijn borst, en, alsof hij den geheelen wijden kring van bergen als getuigen wilde aanroepen, sprak hij met luider stem:

„Boeten hier, wie in hun leven
Lonkten, lachten en misdreven?
'k Vraag een teeken en belof:
'k Zal getuigen van mijn geloof”.

☼ Bij deze woorden stootte de soldaat de kolf van zijn geweer door de ijslaag heen. Kon hij zijn oogen vertrouwen? zoover als de kolf in het ijskoude water was geweest, was zij weggesmolten gelijk was in het heete vuur. ☼ Na dien dag heeft de soldaat nooit meer getwijfeld aan het bestaan van de arme zielen in het gletschermeer.

Aphorismen. Ons wederzien zal des te heerlijker zijn als het afscheid vol edele gedachten was.

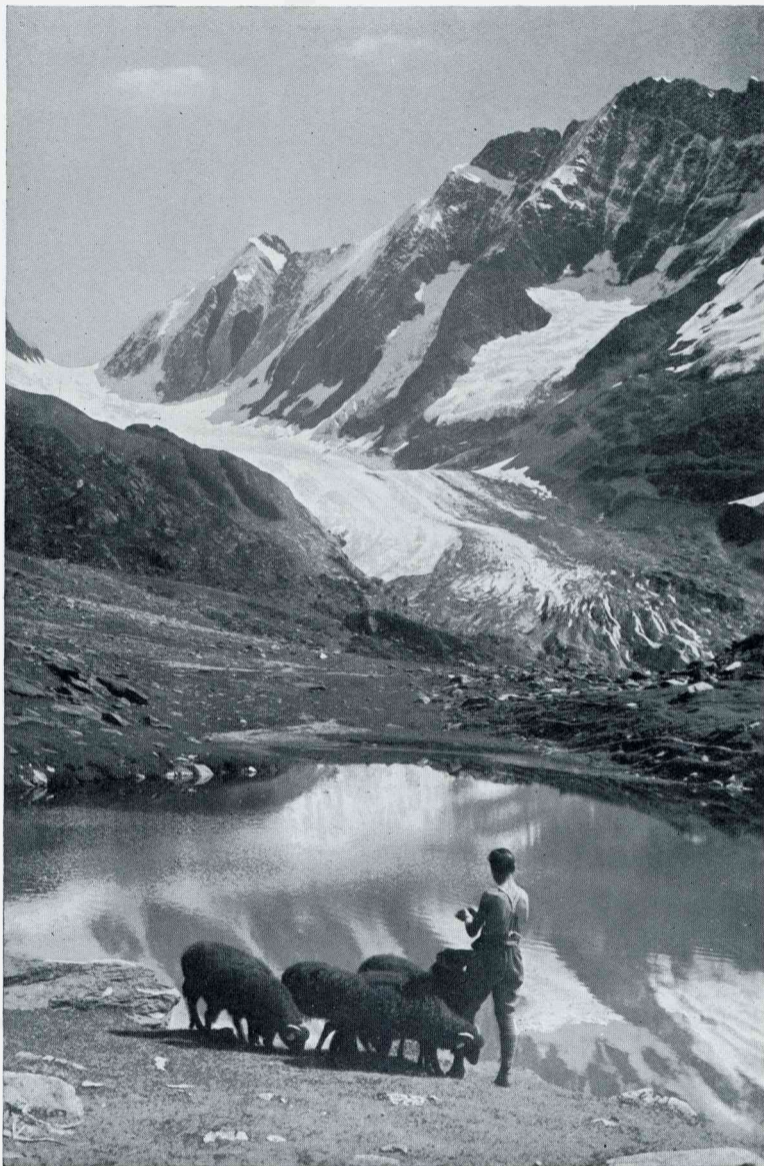
Verspil geen kracht aan het opbouwen van luchtkasteelen, wel aan practische levensidealen.

Iets over *Regelio-Cyclus-Irissen*

DE laatste jaren zijn deze mooie Irissen met hare fijne teekening en kleur en ronden vorm zeer in trek gekomen en worden meer en meer gekweekt. — Het is nu de tijd geweest, dat de ingedroogde wortelstokken uit hun warme, droge zomerligplaats gehaald worden en weer den grond in moeten, en daarom lijkt het ons niet ondienstig een en ander over het ontstaan van deze fraaie Irisgroep te vertellen. ☼ Oorspronkelijk bestond er onder de Irissoorten slechts één groep, die deze ronde vorm en wondermooie teekening en kleur bezat, en dat was de groep der *Oncocyclus-Irissen*. De bekendste hiervan is *Iris Susiana* of *Rouw-Iris*. — Deze groep is afkomstig uit Palestina en Perzië en daar het klimaat van die landen te zeer van het onze verschilt,

kunnen de *Oncocyclus-Irissen* zich hier niet thuis voelen. — Hun geheele groeiwijze is ingesteld op een plotseling invallende lente, een snelle ontwikkeling en bloei binnen zeer korten tijd, en daarna een drogen, heeten zomer, waarin de plant een rusttijd ingaat die tot het volgend voorjaar duurt; 's winters bedekt een dikke sneeuwlaag deze ingedroogde overblijfselen boven den grond en werkt als rem op den groei van den wortelstok, die dus rusten blijft tot het voorjaar weer aanbreekt. — Het laat zich denken dat dergelijke planten zich hier in ons Hollandsche klimaat niet thuis kunnen voelen. — Wanneer zij naar hier overgebracht worden, bloeien zij het eerste jaar rijkelijk, doordat zij in hun vaderland terdege hebben kunnen „afrijpen” en er dus voldoende groei-kracht in den wortelstok aanwezig is, daarna echter leiden zij een kwijnend bestaan. Door den invloed namelijk van onze vochtige, zonnarme zomers blijven de planten ook na den bloei doorgroeien inplaats van af te rijpen, waartoe zij in hun vaderland gedwongen worden, en 't gevolg is dat zij er in het najaar bij het invallen van den vorst nog even groen bijstaan als in den zomer. Natuurlijk is er dan in het volgend voorjaar van den plant niets meer te vinden.

— Hoe mooi dus ook hun bloemen zijn, als kweekplant heeft men aan de *Oncocyclus*-groep niets. ☼ Omstreeks 1900 begon een bekende Haarlemsche firma te zoeken naar een Irissoort die geschikt zou zijn om als zaaddrager te dienen, dus om bevrucht te worden met stuifmeel van de *Oncocyclus*-groep. De gedachte zat hierbij voor, dat de aldus ontstane hybride van den „vader” (*Oncocyclus*-groep) kleur, vorm en teekening zou behouden, en van de nog te vinden „moeder” daarbij een gemakkelijke groeiwijze zou verkrijgen. — Deze „moeder” (zaaddrager) vond men in de *Regelia*-groep (hiervan de bekende *Iris Korolkowi* afb. 1). De *Regelia-Irissen* zijn uit Turkestan afkomstig en zoo goed als winterhard. De vorm is niet mooi, maar de *Regelia*-groep bloeit rijkelijk en groeit zeer gemakkelijk. — Als kruising tusschen deze twee planten ontstond de z.g. *Regelio-Cyclus*-groep, waarvan afb. 2 eenige exemplaren toont. Deze hybriden kwamen omstreeks 1904 voor het eerst in Engeland op een tentoonstelling uit en oogstten dadelijk veel succes. De toekomst van de *Regelio-Cyclus-Irissen* was van toen af verzekerd. — De ronde vorm van de *Oncocyclus-Iris* is in deze hybriden vrijwel zuiver bewaard gebleven; de kleur en teeke-

GUGGISEE IN HET LÖTSCHENDAL MET LANGGLETSCHER

ning geheel en al, terwijl van „moederszijde” een rijke bloei en gemakkelijke groeiwijze werden meegekregen. — Vast blijven staan, zooals de gewone tuin-irissen van de Barbata-groep, kunnen de Regelio-Cyclus-Irissen echter niet, omdat zij 's zomers tóch een rusttijd behoeven, evenals hunne uitheemsche „ouders”. Men neemt ze daarom ruim een maand na den bloei uit den grond, laat de wortelstokken op een droge, warme plaats na-rijpen en plant ze einde October weer in verse aarde, die veel kalkdeelen moet bevatten. Regelio-Cyclus-Irissen verlangen een zeer zonnige standplaats.

L. S.

HAZENLEED

DOOR H. E. KUYLMAN

MET licht geritsel ruiselde een blad naar de aarde. Het had zijn plicht gedaan, zijn levenstaak was bijna afgelopen. De haas, die onder den hulststruik te sluimeren lag, huiverde, als schoot een plotselinge schrik door zijn dik behaarden pels. ⚡ Wederom suizelde de avondwind door het loover, dat hier en daar reeds fel te kleuren begon en opnieuw dwarrelden met sierlijken zweefval eenige bladeren door de twijgen van het lage hout. ⚡ Nu werd de haas klaar wakker en zijn angstoogen keken schichtig rond, als bevonden zich overal vijanden. ⚡ Hij voelde de dreiging, die er van dien bladerregen uitging. Zijn nerveus gestel kon niet tegen dat geheimzinnig neerdruilen en tegen die geluiden, die zoo angstwekkend waren. ⚡ Het eind van alles zou wezen, dat hij vluchten zou, de veilige haag zou moeten verlaten om toch in het vlakke veld ook geen rust te vinden, want daar dreigden weer andere gevaren. In den morgenstond bracht de scherpe noordooster een lichte vorst en toen begon de groote bladerregen. ⚡ Zij vielen op het water, vormden kleurige eilandjes en zonken na eenigen tijd op den modderbodem; ook streken zij neer op het groene mos en nooit zag men iets schoons, dan al dat goud en bruin en diepe groen, waarover de najaarszon haar lengende stralen vlijde. ⚡ Het eikenblad pruttelde en morde tegen, hield zich zoolang vast als het kon en wilde den tak nog niet verlaten. Als gingen rit-sende handen langs de twijgen, zoo groeide bij elk wind-zuchtje het pruttelend gerucht en waarde als een onzichtbaar gevaar door het hout. Dat kon de haas niet langer verdragen en zoo snel zijn loopers hem dragen konden, vlood hij naar de uitgestrekte heide, waar alleen de wind heerschappij voerde. Deze beangstigde hem echter niet. In de vlakke geboren, had hij reeds in prille jeugd den wind leeren kennen. Hij kende het huilen en loeien als de storm zich uit het bosch op de heide wierp en fluitend door het helmgras zoefde. Ook was hem niet vreemd het zangerig gekoos van het avondzuchtje over de heuvelkopjes en het aanzwellend fluiten van den hoogen noordwester, die in blinde vaart de wolken-schepen voor zich uit-

joeg. ⚡ Nee, de wind was zelfs een vriend voor hem, want deze vertelde hem, als er gevaar dreigde. Hij droeg den klank van elke schrede kilometers ver en bracht de lucht hem van

alles, wat zich op de heide bevond. ⚡ En toch trok zijn hart ook naar de weelderig begroeide hagen, met haar borders van malsch groen, maar elk jaar herhaalde zich dezelfde geschiedenis; het vallend, luid pruttelend gebladerte verjoeg hem uit zijn paradijs. ⚡ Het lila kleed der heide is verlept; voor het kleurig tapijt is nu een grauwbriune vlakte in de plaats gekomen. ⚡ Stormwind en nachtvorst hebben de boomen van hun bladertooi beroofd en alles en ieder maakt zich gereed om den winter te ontvangen of te ontvluchten. ⚡ De lucht is vol gerucht van trekkende vogels en boven de zee aan verren horizont dwarrelen groote vogelwolken, koeten, smienten en talingen, alle zich spoedende in dezelfde richting en met hetzelfde doel. ⚡ De haas heeft reeds dagen lang dat jachtig trekken waargenomen, en in hem is een onrust gekomen, die hem dwingt de heide in alle richtingen te doorkruisen. 't Liefst had hij zijn onrust verscholen in het lage hout, doch wanneer hij in de nabijheid van de hagen en singels kwam, verdreef het ruchtig geritsel hem weer naar de open vlakte. ⚡ Toen het gekrijsch van de eerste bonte kraai over de heide klonk, begreep de haas, dat zijn veiligheid meer en meer bedreigd zou worden! Want met diens komst kwamen er meer. Ook ving nu aan het voortrekken van verschillende roofvogels,

zooals buizerd en havik en vooral voor den laatste was hij bang, want vlug en roekeloos wierp deze zich op alles wat zich maar op de heide bewoog als

honger hem tot de jacht dwong. ⚡ Overdag verschool de haas zich zoo goed hij kon in het lange helmgras en ook wel bezocht hij de lage vluchtdennen, des avonds trok hij dan naar de heide, waar in de lage gedeelten gras groeide. Toen hij daar eens rustig zijn maaltijd deed, beschermd door de dichte duisternis, niets anders beluisterend dan de hem bekende geluiden van de heide, voelde hij plotseling de zucht van geruischloos wiekende vleugels en tegelijkertijd greep een sterke klauw hem in den rug. Met een scherpen kreet sprong de haas op en nam onbewust de juiste richting. Hij wierp zich al schreeuwend in de lage dennen, en de velduil moest, wilde hij niet doodgekneld worden, zijn prooi loslaten. Sidderend kroop de haas in een oud leger onder een waaertak van een kreupelden en bleef zoo uren liggen. ⚡ De stekende pijn aan de wonde op zijn opengereten rug herinnerde hem steeds aan het gevaar, dat zoo plotseling, zonder eenige waarschuwing gekomen was. ⚡ Gedurende eenige dagen durfde hij de dennen niet te verlaten en hij stelde zich tevreden met het harde, dorre gras

en heidekruid, dat daar groeide. ⚡ Maar ten slotte was hij gedwongen zich weer naar buiten te begeven en omzichtig, de ooren steeds wijd open geschelpt, sloop hij, achter elken pol en in iedere voor dekking zoekende, naar

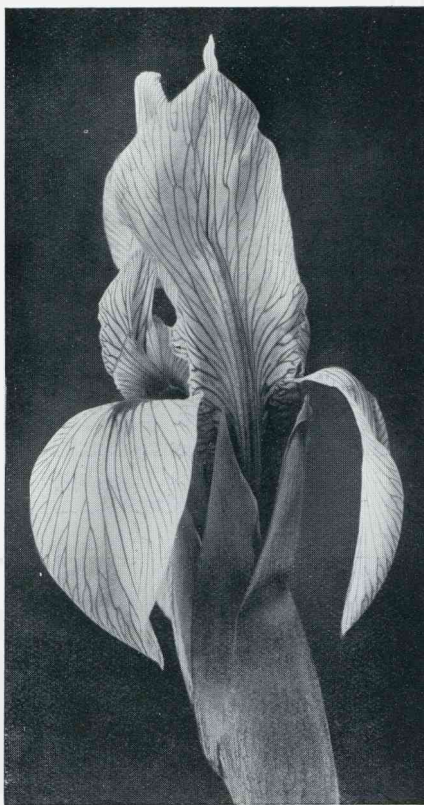

Foto Van Tubergen Ltd.

IRIS KOROLKOWI

Foto Van Tubergen Ltd.

REGELIO-CYCLUS-IRISSEN

de grazige plaatsen. Steeds richtte hij het oog naar boven en als een verre stip de aanwezigheid van een roofvogel verried, dook hij weg en lag sidderend te wachten, totdat de bedreiging voorbij was gegaan. Met den grooten trek waren het niet alleen de vogels, die aan den oproep gehoor hadden gegeven, maar ook de viervoeters voelden den zwerfdrang in zich groeien en zoo gebeurde het, dat het wezeltje, dat den geheelen zomer in den eikensingel had gewoond, ging verhuizen. Eerst zwierf het om de boerderij, sloeg zijn slag onder de jonge hennen en toen vallen en klemmen hem den grond te warm maakten, verdween het om in de lage dennen weer op te duiken. Dadelijk kreeg het hier de lucht van den haas te pakken en zijn wreede, dunne lipjes trokken zich op van louter wellust, zoodat de witte, scherpe tandjes te zien waren. Als een slang slingerde het z'n lenig lijfje door de ruigte en zig-zag zoekend kwam het al weldra op het spoor van den haas, die juist naar de heide was getrokken. Maar nu was het de speelsche wind, die het wezeltje parten speelde. Nu eens blies het uit dezen, dan weer uit dien hoek en zoo ontving de haas de waarschuwing. Met den doodschrik in zijn lijf rende hij weg, want geen lucht was hem hatelijker, dan die van het wezeltje, voor niets had hij zoo'n angst, dan voor dien kleinen moordeenaar, die zich als een klit op zijn rug zou zuigen. Radeloos holde hij over de heide en was door zijn zenuwachtigheid dadelijk zijn zinnen kwijt. 't Was maar goed, dat de bruine roover niet erg hongerig was en geen lust toonde om veel moeite te doen om zijn slachtoffer te grijpen, want anders zou Lampe niet lang meer geleefd hebben. Zijn nerveusiteit bracht hem niets verder en liet hem telkens op het oude spoor terugkomen. 't Scheen wel of het wezeltje lachte om dit vruchteloos vluchten, maar hem voor kwader tijden wilde sparen. Als wilde de herfst nog eenmaal over het land regeeren en al zijn overgebleven praal nog eens ten toon spreiden, zoo begon de dag met klaterenden zonneshijn. In de lanen van het bosch hing de ochtendnevel, waardoor de zonnestralen hun gouden licht wierpen en waaruit wazige kolommen rezen van blauw albast. Nu en dan zeilde een blank wolkenchip door de strak-blauwe lucht en wanneer het de zon voorbij voer, scheen het of het een levende schaduw wierp over het land, die echter dadelijk weer wegvloede om plaats te maken voor het reine licht der zon. Aan de twijgen, aan de grassprietten, aan draad en hek flonkerden diamanten en de spinnewebben waren van louter zilverdraad geweven. Hoog in de lucht trokken groote scharen wilde ganzen onder vrolijk gegik-gak zuidwaarts en een roodborstje zong alsof het lente was. Toen klonk plotseling het gebas van jachthonden en de stille natuur schrok op en sidderde van angst, voor wat nu zou gaan gebeuren. Over het leger van den haas snorde een paar patrijzen en liet een angstig „gierek" hooren, achter den eikensingel klonk het heesch geschreeuw van een vluchtende fazant en ritselende geluiden in het lage hout vergezelden de vlucht van wilde konijnen. Plotseling donderde het eerste schot en doodelijk getroffen smakte de boschfazant op den bodem. En steeds dichterbij kwam de jachtstoet, de honden speurden en hun

MICHEL ADRIAANSZ. DE RUYTER EN ZIJN GEZIN
Naar het schilderij van Jurriaan Jacobson (1662) in het Rijksmuseum

kwispelende staarten vertelden den jagers, dat er wild in de nabijheid was. De haas heeft nu zijn leger verlaten en met de ooren in den nek sluipt hij langs het paadje, dat zich door het vele gaan en komen gevormd heeft, naar de heide. Maar dan hoort hij de honden achter zich. Op zijn nog warm spoor zuigen zij zich als 't ware vast en nu kan alleen snelheid hem redden. Voort stuift hij, de spieren gespannen, de schichtige oogen wijd open. Bij den hoek van het dennenboschje klinkt het eerste schot en suizend slaat de hagel in het zand. Dit maant hem aan tot grooter snelheid, maar sneller nog zijn de gonzende hagelkorrels als het tweede schot hem over de haren strijkt. Maar dan is hij buiten schot en na een ren op leven en dood bereikt hij de oude eikenhaag en verdwijnt in de beschermende takken, waar de honden hem niet zoo snel kunnen volgen en is gered. De winter is gekomen met ijs en sneeuw. Wat nog eetbaar op het veld stond, is nu bedekt met het blanke kleed van den winter. Honger heerscht overal. De wilde konijntjes knagen den bast van de eikestruiken en de haas doet hetzelfde. De fazanten en patrijzen wagen zich vlak bij de boerenhofsteden en eten op, wat de kippen laten liggen. Zelfs de haas nadert op maanlichte nachten den hooiberg en eet zich dik aan het over-

vloedige voedsel. Ook waagt hij zich nu en dan in den hof, waar boerenkool hem lokt. Op zekerennacht, als de honger pijnlijk in zijn ingewanden krampt, gaat hij weer op stap naar het boerenkoolveld en als hij door de haag kruipt, die het land omgrenst, voelt hij, hoe een strik zich om zijn hals sluit. Doodelijk verschrinkt springt hij terug, maar 't is reeds te laat, de strik houdt hem gevangen. Den ge-

heelen nacht worstelt hij om los te komen en ligt ten laatste doodelijk afgemat in de sneeuw. Dan hoort hij eindelijk voetstappen en met een knuppel gewapend, komt de strooper de strikken inspecteeren. Nu heft hij den stok op en als hij toeslaat springt de haas op; de stok raakt het gespannen koperdraad en plotseling voelt de gevangene zich vrij. Een paar sprongen brengen hem reeds uit het bereik van den knuppel en de strooper heeft het nakijken. Na een afmattenden ren ziet de haas in de sneeuw neer en zich in het zachte dons drukkende slaapt hij dadelijk in, vermoeid van de worsteling in den afgelopen nacht. En dan, zonder dat hij zich er van bewust is, komt de dood. Een bonte kraai heeft hem opgemerkt. Zijn jachtroep doet van alle richtingen de soortgenooten opdagen en als de haas ontwaakt en vluchten wil, is het te laat. De hongerige bende valt hem aan en tegen die overmacht kan hij niet op. Ten slotte moet hij den strijd opgeven en weldra verdeelt een vechtende, krijgschende bende den buit, waarvan niets overblijft dan eenige plukken wol en een platgetreden, met bloed besmeurde plek op de met sneeuw bedekte vlakte.

Aphorismen. Vertrouw op uw wil, maar laat deze dan ook in de goede richting groeien.

Erken de macht van waarheid, reinheid en liefde en uw leven zal een zegen worden voor anderen en uzelf.

Er bestaat geen leugenaar, of in zijn leugens spreekt hij tot zekere hoogte de waarheid.